

ANNO 1746. Jurisdiclio Primicerii & Conservatorum in primis privativa de iusticia.

minali, suumque consultivum duntaxat, nunquam vero decisivum, suffragium ferendi. §. 17. In omnibus autem superius expressis Causis, quas Primicerii; aliorumque Judicium Conservatorum Foro in prima Instantia cognoscendas & decidendas attribuimus, volumus, quod eisdem Primicerio, & Conservatoribus, non cumulativa tantum, sed privativa vere competat Jurisdiclio; salvo tamen jure Ordinarii in iis, quae pertinent ad morum correctionem, Verumtamen postquam Primicerius, aut alius ex Judicibus Conservatoribus praedictis, super hujusmodi Privilegiatorum Causis Civilibus in prima Instantia definitive pronunciaverint, si contingat easdem Causas in secunda Instantia, vel in gradu appellationis, vel in gradu recursum, adhuc revidendas, sive retractandas esse; volumus, & per easdem praesentes mandamus, ut eadem Causae tam appellabiles, quam recurribiles, ad Auditorem Generalem Curiae Legationis Avenionensis, cuius jurisdictionis, & dignitatis aequum est rationem haberi, semper & omnino pertinere debeant; ita ut illae per Nosrum & Sedis Apostolicae Vice-Legatum in dicta Civitate Avenionensi pro tempore commorantem, alteri cuiuscumque Judici, nisi quatenus eundem Auditorem Generalem suspectum allegari contingat, in secunda Instantia, ut praeteritur, nullatenus committi valeant.

§. 19. Caeterum ipsis Primicerio, aliisque Judicibus Conservatoribus praedictis districtis inhibemus, ne ipsi in Causis Fiscalibus, & interesse Fiscii quomodolibet tangentibus, quas a Privilegio Fori, & Conservatoriae hujusmodi penitus excludimus, & excipimus; Nec in aliis quibuscumque Causis, praeter superius expressas, etiam de consensu Partium, ullatenus se intromittere, vel ingerere quovis modo audeant, seu praesumant. §. 20. Praesentes quoque Nosras Literas semper firmas, validas, & efficaciass esse & fore; suosque plerarias, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac ab omnibus & singulis, ad quos spectat, & pro tempore quomodocumque spectabit, in omnibus, & per omnia plenissime, & inviolabiliter observari, & ita ab omnibus censei; Siquae non aliter per quoscumque Iudices Ordinarios, & delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales etiam de Latere Legatos, Vice-Legatos, & Sedis praedictae Nuncios, aliisque quoslibet quacumque praeminentia, & potestate fungentes, & sanctuoris, sublati eis, & eorum cuilibet quavis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & definiti debere; Et si secus super praemis, vel eorum aliquo, a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, irritum, & inane decernimus.

§. 21. Non obstantibus omnibus illis, quae Joannes, Sixtus, Innocentius, & Leo Praedecessores praedicti in singulari superius relatis Literis voluerunt non obstatere; Neque, quatenus opus sit, Nosra, & Cancellariae Apostolicae regula de iure quaesito non tollendo, eisdemque Congregationis Concilii Tridentini interpretis absolutioibus praedictis, aliisque Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac quibusvis Civitatis, & Universitatis Avenionensis praedictarum, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, Consuetudinibus, usibus, Stylis, & stabilimentis, Privilegiis quoque, indultis, & Literis Apostolicis sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis Clausulis, irritantibus, & aliis Decretis, etiam motu, scientia, & potestate plenitudine paribus, in genere, vel in specie, seu alias quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis, etiam motu suo illorum, quibus omnibus, & singulis, eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa, & individua mentio, seu quavis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, praesentibus pro plene, & sufficienter expressis, & insertis habentes, illis alias in sup. robore permanentibus ad praemissorum omnium & singulorum effectum, hac vice duntaxat specialiter, & expresse, motu scientia, & potestate plenitudine similibus derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§. 22. Volumus autem ut eandem praesentium fidei gratia transumpta sive exempla, etiam impressa, manu a Notariis publicis subscripta, & sigillo Personae

in Dignitate Ecclesiastica constitutae munita, eandem ubique fidem, & auctoritatem obtineant in iudicio, & extra, quae ipsis praesentibus haberetur, si forent exhibita, vel ostensa.

Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nosrarum absolutiois, avocationis, extinctionis, ordinationis, deliberationis, Constitutionis, irrationis, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire; Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae apud Sanctam Mariam Maiorem Anno Incarnationis Dominicae millesimo septingentesimo quadagesimo quinto, sexto Idus Octobris, Pontificatus Nosri Anno Sexto.

D. Card. Passioneus, J. Datarius, J. C. Btschi, L. Eugenius, Loco + Plumbi.

Registrata in Secretaria Brevium.

DE USURIS. XLIII. Aliisque injustis quaestibus.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & Ordinariis Italiae. Benedictus PAPA XIV. Venerabiles Fratres, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Vix pervenit ad aures nostras, ob novam controuersiam (nempe, an quidam contractus validus iudicari debeat) nonnullas per Italiam disseminari sententias, quae sana doctrina haud consentaneae viderentur; cum statim nostri Apostolici muneris partem esse duximus, opportunum asserere remedium, ne malum eiusmodi, temporis diuturnitate, ac silentio, vires magis acquireret; aditumque ipsi intercludere, ne latius serperet, & incolunt adhuc Italiae Civitates laesefactaret.

ANNO 1745. Pontificatus A. VI.

in Dignitate Ecclesiastica constitutae munita, eandem ubique fidem, & auctoritatem obtineant in iudicio, & extra, quae ipsis praesentibus haberetur, si forent exhibita, vel ostensa.

Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nosrarum absolutiois, avocationis, extinctionis, ordinationis, deliberationis, Constitutionis, irrationis, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire; Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae apud Sanctam Mariam Maiorem Anno Incarnationis Dominicae millesimo septingentesimo quadagesimo quinto, sexto Idus Octobris, Pontificatus Nosri Anno Sexto.

D. Card. Passioneus, J. Datarius, J. C. Btschi, L. Eugenius, Loco + Plumbi.

Registrata in Secretaria Brevium.

DE USURIS. XLIII. Aliisque injustis quaestibus.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & Ordinariis Italiae. Benedictus PAPA XIV. Venerabiles Fratres, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Vix pervenit ad aures nostras, ob novam controuersiam (nempe, an quidam contractus validus iudicari debeat) nonnullas per Italiam disseminari sententias, quae sana doctrina haud consentaneae viderentur; cum statim nostri Apostolici muneris partem esse duximus, opportunum asserere remedium, ne malum eiusmodi, temporis diuturnitate, ac silentio, vires magis acquireret; aditumque ipsi intercludere, ne latius serperet, & incolunt adhuc Italiae Civitates laesefactaret.

§. 1. Quapropter eam rationem, consiliumque suscepinus, quo Sedes Apostolica semper uti consuevit; Quippe rem totam explicavimus nonnullis ex Venerabilibus Fratribus Nobis Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus, qui Sacrae Theologiae scientia, & Canonicae Discipline studio ac peritia plurimum commendantur; Accivimus etiam plures Regulares in utraque facultate praestantes; quorum aliquos ex Monachis, alios ex Ordine Mendicantium, alios demum ex Clericis Regularibus selegimus; Praesulem quoque Juris utriusque laurea praeditum, & in Foro diu versatum adhibuimus. Diem quartam indiximus Julii, qui nuper praeterit, ut coram Nobis illi omnes convenirent, quibus naturam totius negotii declaravimus; quod illis antea cognitum perspectumque deprehendimus.

§. 2. Post haec praecipimus, ut omni partium studio, omnique cupiditate soluti, rem totam accurate perpenderent, suasque opiniones scripto exararent; non tamen expectivimus ab ipsis, ut iudicium ferrent de contractu, qui controversiae causam initio praebuerat, cum plura documenta non fassetent, quae necessario ad id requirebantur; Sed ut certam de usuris doctrinam constituerent, cui non mediocre detrimentum inferre videbantur ea, quae nuper in vulgus spargi coeperunt; Jussa fecerunt universi; nam suas sententias palam declararunt in duabus Congregationibus, quarum prima coram Nobis habita est die 18. Julii, altera vero die prima Augusti, qui menses nuper elapsi sunt; ac demum easdem sententias Congregationis Secretario scriptas tradiderunt.

§. 3. Porro haec unanimi consensu probaverunt. I. Peccati genus illud, quod usura vocatur, quodque in contractu mutui propriam suam & lo-

in Dignitate Ecclesiastica constitutae munita, eandem ubique fidem, & auctoritatem obtineant in iudicio, & extra, quae ipsis praesentibus haberetur, si forent exhibita, vel ostensa.

ANNO 1745. Pontificatus A. VI.

locum habet, in eo est repositum, quod quis ex ipsonem mutuo, quod suapte natura tantumdem duntaxat reddi postulat, quantum receptum est, plus sibi reddi velit, quam est receptum; ideoque ultra sortem, lucrum aliquod, ipsius ratione mutui, sibi deberi contendant. Omne propterea hujusmodi lucrum, quod sortem superet, illicitum, & usurarium est.

II. Neque vero ad istam labem purgandam, ullum accessit, subsidium poterit, vel ex eo, quod id lucrum non excedens, & nimium, sed moderatum; non magnum, sed exiguum sit; vel ex eo, quod is, a quo id lucrum solius causa mutui depositum, non pauper, sed dives existat; nec datam sibi mutuo summam relicturus otiosam, sed ad fortunas suas amplificandas, vel novis coemendis praeditus, vel quaestuosus agitandis negotiis, utilissime sit impensusur. Contra mutui siquidem legem, quae necessario in dati atque redditi aequalitate versatur, agere ille vincitur, qui quis, eadem aequalitate semel posita, plus aliquid a quolibet, vi mutui ipsius, cui per aequale jam factis est factum, exigere adhuc non veretur; proinde si acceperit, restituendum erit obnoxius, ex ejus obligatione iustitiae, quam commutativam appellat, & cuius est, in humanae contractibus aequalitatem cuiusque propriam & sancte servare, & non servatam exacte reparare.

III. Per haec autem nequaquam negatur, posse quandoque una cum mutui contractu quosdam alios, ut novis coemendis praeditus, vel quaestuosus agitandis negotiis, utilissime sit impensusur. Contra mutui siquidem legem, quae necessario in dati atque redditi aequalitate versatur, agere ille vincitur, qui quis, eadem aequalitate semel posita, plus aliquid a quolibet, vi mutui ipsius, cui per aequale jam factis est factum, exigere adhuc non veretur; proinde si acceperit, restituendum erit obnoxius, ex ejus obligatione iustitiae, quam commutativam appellat, & cuius est, in humanae contractibus aequalitatem cuiusque propriam & sancte servare, & non servatam exacte reparare.

IV. Quomodo vero in tot ejusmodi diversis contractuum generibus, si sua cuiusque non servatur aequalitas, quidquid plus iusto recipitur, si minus ad usum, (eo quod omne mutuum tam apertum, quam palliatum abfit), ac certe ad aliam veram iustitiam, restituendus onus pariter afferentem, spectare competentem est; Ita si rite omnia peragantur, & ad iustitiam libam exigantur, dubitandum non est, quin multiplex in istem contractibus licitus modus & ratio suppetat humanae commercia & fructuosam ipsam negotiationem ad publicum commodum conservandi, ac frequentandi. Abfit enim a Christianorum animis, ut per usuras, aut similes alienas injurias, florere posse lucrosa commercia existant; cum contra ex ipso Oraculo Divino discamus, quod iustitia elevat gentem, misericordiam autem facit populum peccatorem.

V. Sed illud diligenter animadvertendum est, saltem sibi quemquam, & nonnulli temere persuasurum, se reperiri semper, ac praesto ubique esse, vel una cum mutuo titulos alios legitimos, vel secluso etiam mutuo, contractus alios iustos, quorum vel titulorum, vel contractuum praesidio, quotiescumque pecunia, frumentum, aliudve id generis alteri cuiuscumque creditur, toties semper liceat auctarium moderatum, ultra sortem integram salvamque recipere. Ita si quis fenestrit, non modo Divinis Documentis, & Catholicae Ecclesiae de Usura iudicio, sed ipsi etiam humano communi sensui, ac naturali rationi procul dubio adversabitur. Neminem enim id saltem latere potest, quod multis in casibus tenetur homo, simpliciter ac nudo mutuo alteri succurrere, ipso praesertim Christo Domino edocente: *Posciti mutuari, a te, ne avortaris*; & quod similiter multis in circumstantiis, praeter unum mutuum, alteri nulli vero iustoque contractu locus esse possit. Quisquis igitur suae conscientiae consultum velit, inquirat prius diligenter, oportet, vere ne cum mutuo iustus alius titulus; vere ne iustus alter a mutuo contractus occurrat, quorum beneficio, quod quirit lucrum, omnis labis expertus & immune reddatur.

§. 4. His verbis complectuntur, & explicant Sententias suas Cardinales, ac Theologi, & Viri Canonum peritissimi, quorum consilium in hoc gravissimo negotio postulavimus; Nos quoque privatim studium nostrum conferre in eandem causam non praetermissimus.

§. 5. Quare has literas Encyclicas ordinis universi Italiae Archiepiscopis, Episcopis, & Ordinariis, ut haec Tibi, Venerabilis Frater, & ceteris omnibus innotescerent; & quoties Synodus celebraret, ad Populum verba facere, eumque sacris doctrinis instruere contigerit, nihil omnino alienum profuerat ab iis sententiis, quas superius recensimus. Admonemus etiam vehementer, omnem sollicitudinem impendere, ne quis in vestris Dioecibus audeat Literis, aut Sermonibus contrarium docere: Si quis autem parere detrectaverit, illum obnoxium & subjectum declaramus poenis per Sacros Canones in eos propositis, qui mandata Apostolica contempserint ac violaverint.

§. 6. De contractu autem, qui novas has controversias excitavit, nihil in praesentia statuimus; nihil in decernimus modo de aliis contractibus, pro quibus Theologi, & Canonum Interpretes in diversis abeunt Sententias; Attamen ad pietatis vestrae Studium ac Religionem inflammandam existimamus, ut haec, quae sub iudicium, executioni demandetis.

§. 7. Primum gravissimis verbis Populis vestris ostendite, usurae labem ac vitium a Divinis Literis vehementer improbari; illud quidem varias formas atque species induere, ut Fideles Christi Sanguine restitutos in libertatem & gratiam, rursus in extremam ruinam praecipites impellat; Quocirca si pecuniam suam collocare velint, diligenter caveant, ne cupiditate omnium malorum fonte rapiantur; sed potius ab illis, qui doctrinae ac virtutis gloria supra ceteros effluunt, consilium exposcant.

§. 8. Secundo loco, qui viribus suis, ac sapientia ita confidunt, ut responsum ferre de iis, quaestioibus non dubitent, (quae tamen haud exiguum Sacrae Theologiae, & Canonum scientiam requirunt); ab extremis, quae semper vitiosa sunt, longe se abstineant; Etenim aliqui tanta severitate de iis rebus iudicant, ut quamlibet utilitatem ex pecunia desumptam accusent, tamquam illicitam, & cum usura conjunctam; Contra vero nonnulli indulgentes adeo, remissive sunt, ut quodcumque emolumentum ab usura turpitudine liberum existimant. Suis privatis opinionibus ne nimis adhaereant; sed priusquam responsum reddant, plures Scriptores examinent, qui magis inter ceteros praedictantur; deinde eas partes suscipiant, quas tum ratione, tum auctoritate plane confirmatas intelligunt. Quod si disputatio insurgat, nudo contractus aliqui in examen adducitur, nullae omnino contumeliae in eos confingantur, qui contrariam Sententiam sequuntur, neque illam gravibus Censuris notandam asserant, si praesertim ratione, & praestantium Virorum testimonis minime careat; siquidem convincat, atque iniuria vinculum Christianae charitatis infringunt, & gravissimum Populo offensionem, & scandalum praeserunt.

§. 9. Tertio loco, qui ab omni usurae labe se immunes & integros praestare volunt, suamque pecuniam ita alteri dare, ut fructum legitimum solummodo percipiant, admonendi sunt, ut contractum instituentium antea declarent, & conditiones inferendas explicitent, & fructum ex eadem pecunia possulent; Haec magnopere conferunt non modo ad animi sollicitudinem & scrupulos evitandos, sed ipsam contractum in Foro externo comprobandum; Haec etiam aditum intercludunt disputationibus, quae non semel concitandae sunt, ut clare pateat, utrum pecunia, quae rite data alteri esse videtur, revera tamen palliatam usuram contineat.

Bullae Rom. Bened. XIV. Tom. I.

ANNO 1745. Pontificatus A. VI.

mus, antequam Congregationes haberentur, & quo tempore habebantur, & ipsis etiam praestatis; Nam praestantium Virorum Suffragia, quae modo commemoravimus, diligentissime percurramus. Cum haec ita sint, adprobamus, & confirmamus quaecumque in Sententiis superius expositis continentur; cum Scriptores plane omnes, Theologiae, & Canonum Professores, plura Sacrarum Literarum testimonia, Pontificam Decessorum Nosrorum Decreta, Conciliorum, & Patrum auctoritas, ad easdem Sententias comprobandas pene conspici videntur. Insuper apertissime cognovimus Auctores, quibus contrariae Sententiae referri debent; & eos pariter, qui illas fovent, ac tentant, aut illis anam, seu occasionem praebere videntur; Neque ignoramus quanta Sapientia, & gravitate defensionem veritatis susceperunt Theologi finitimi illis Regionibus, ubi controversiae ejusmodi principium habuerunt.

§. 5. Quare has literas Encyclicas ordinis universi Italiae Archiepiscopis, Episcopis, & Ordinariis, ut haec Tibi, Venerabilis Frater, & ceteris omnibus innotescerent; & quoties Synodus celebraret, ad Populum verba facere, eumque sacris doctrinis instruere contigerit, nihil omnino alienum profuerat ab iis sententiis, quas superius recensimus. Admonemus etiam vehementer, omnem sollicitudinem impendere, ne quis in vestris Dioecibus audeat Literis, aut Sermonibus contrarium docere: Si quis autem parere detrectaverit, illum obnoxium & subjectum declaramus poenis per Sacros Canones in eos propositis, qui mandata Apostolica contempserint ac violaverint.

§. 6. De contractu autem, qui novas has controversias excitavit, nihil in praesentia statuimus; nihil in decernimus modo de aliis contractibus, pro quibus Theologi, & Canonum Interpretes in diversis abeunt Sententias; Attamen ad pietatis vestrae Studium ac Religionem inflammandam existimamus, ut haec, quae sub iudicium, executioni demandetis.

§. 7. Primum gravissimis verbis Populis vestris ostendite, usurae labem ac vitium a Divinis Literis vehementer improbari; illud quidem varias formas atque species induere, ut Fideles Christi Sanguine restitutos in libertatem & gratiam, rursus in extremam ruinam praecipites impellat; Quocirca si pecuniam suam collocare velint, diligenter caveant, ne cupiditate omnium malorum fonte rapiantur; sed potius ab illis, qui doctrinae ac virtutis gloria supra ceteros effluunt, consilium exposcant.

§. 8. Secundo loco, qui viribus suis, ac sapientia ita confidunt, ut responsum ferre de iis, quaestioibus non dubitent, (quae tamen haud exiguum Sacrae Theologiae, & Canonum scientiam requirunt); ab extremis, quae semper vitiosa sunt, longe se abstineant; Etenim aliqui tanta severitate de iis rebus iudicant, ut quamlibet utilitatem ex pecunia desumptam accusent, tamquam illicitam, & cum usura conjunctam; Contra vero nonnulli indulgentes adeo, remissive sunt, ut quodcumque emolumentum ab usura turpitudine liberum existimant. Suis privatis opinionibus ne nimis adhaereant; sed priusquam responsum reddant, plures Scriptores examinent, qui magis inter ceteros praedictantur; deinde eas partes suscipiant, quas tum ratione, tum auctoritate plane confirmatas intelligunt. Quod si disputatio insurgat, nudo contractus aliqui in examen adducitur, nullae omnino contumeliae in eos confingantur, qui contrariam Sententiam sequuntur, neque illam gravibus Censuris notandam asserant, si praesertim ratione, & praestantium Virorum testimonis minime careat; siquidem convincat, atque iniuria vinculum Christianae charitatis infringunt, & gravissimum Populo offensionem, & scandalum praeserunt.

§. 9. Tertio loco, qui ab omni usurae labe se immunes & integros praestare volunt, suamque pecuniam ita alteri dare, ut fructum legitimum solummodo percipiant, admonendi sunt, ut contractum instituentium antea declarent, & conditiones inferendas explicitent, & fructum ex eadem pecunia possulent; Haec magnopere conferunt non modo ad animi sollicitudinem & scrupulos evitandos, sed ipsam contractum in Foro externo comprobandum; Haec etiam aditum intercludunt disputationibus, quae non semel concitandae sunt, ut clare pateat, utrum pecunia, quae rite data alteri esse videtur, revera tamen palliatam usuram contineat.

§. 4. His verbis complectuntur, & explicant Sententias suas Cardinales, ac Theologi, & Viri Canonum peritissimi, quorum consilium in hoc gravissimo negotio postulavimus; Nos quoque privatim studium nostrum conferre in eandem causam non praetermissimus.

§. 5. Quare has literas Encyclicas ordinis universi Italiae Archiepiscopis, Episcopis, & Ordinariis, ut haec Tibi, Venerabilis Frater, & ceteris omnibus innotescerent; & quoties Synodus celebraret, ad Populum verba facere, eumque sacris doctrinis instruere contigerit, nihil omnino alienum profuerat ab iis sententiis, quas superius recensimus. Admonemus etiam vehementer, omnem sollicitudinem impendere, ne quis in vestris Dioecibus audeat Literis, aut Sermonibus contrarium docere: Si quis autem parere detrectaverit, illum obnoxium & subjectum declaramus poenis per Sacros Canones in eos propositis, qui mandata Apostolica contempserint ac violaverint.

§. 6. De contractu autem, qui novas has controversias excitavit, nihil in praesentia statuimus; nihil in decernimus modo de aliis contractibus, pro quibus Theologi, & Canonum Interpretes in diversis abeunt Sententias; Attamen ad pietatis vestrae Studium ac Religionem inflammandam existimamus, ut haec, quae sub iudicium, executioni demandetis.

§. 7. Primum gravissimis verbis Populis vestris ostendite, usurae labem ac vitium a Divinis Literis vehementer improbari; illud quidem varias formas atque species induere, ut Fideles Christi Sanguine restitutos in libertatem & gratiam, rursus in extremam ruinam praecipites impellat; Quocirca si pecuniam suam collocare velint, diligenter caveant, ne cupiditate omnium malorum fonte rapiantur; sed potius ab illis, qui doctrinae ac virtutis gloria supra ceteros effluunt, consilium exposcant.

§. 8. Secundo loco, qui viribus suis, ac sapientia ita confidunt, ut responsum ferre de iis, quaestioibus non dubitent, (quae tamen haud exiguum Sacrae Theologiae, & Canonum scientiam requirunt); ab extremis, quae semper vitiosa sunt, longe se abstineant; Etenim aliqui tanta severitate de iis rebus iudicant, ut quamlibet utilitatem ex pecunia desumptam accusent, tamquam illicitam, & cum usura conjunctam; Contra vero nonnulli indulgentes adeo, remissive sunt, ut quodcumque emolumentum ab usura turpitudine liberum existimant. Suis privatis opinionibus ne nimis adhaereant; sed priusquam responsum reddant, plures Scriptores examinent, qui magis inter ceteros praedictantur; deinde eas partes suscipiant, quas tum ratione, tum auctoritate plane confirmatas intelligunt. Quod si disputatio insurgat, nudo contractus aliqui in examen adducitur, nullae omnino contumeliae in eos confingantur, qui contrariam Sententiam sequuntur, neque illam gravibus Censuris notandam asserant, si praesertim ratione, & praestantium Virorum testimonis minime careat; siquidem convincat, atque iniuria vinculum Christianae charitatis infringunt, & gravissimum Populo offensionem, & scandalum praeserunt.

§. 9. Tertio loco, qui ab omni usurae labe se immunes & integros praestare volunt, suamque pecuniam ita alteri dare, ut fructum legitimum solummodo percipiant, admonendi sunt, ut contractum instituentium antea declarent, & conditiones inferendas explicitent, & fructum ex eadem pecunia possulent; Haec magnopere conferunt non modo ad animi sollicitudinem & scrupulos evitandos, sed ipsam contractum in Foro externo comprobandum; Haec etiam aditum intercludunt disputationibus, quae non semel concitandae sunt, ut clare pateat, utrum pecunia, quae rite data alteri esse videtur, revera tamen palliatam usuram contineat.

Bullae Rom. Bened. XIV. Tom. I.

ANNO 1745. **§. 10.** Quarto loco vos hortamur, ne aditum relinquatis inepit illorum Sermonibus, qui dicitant, de usuris hoc tempore questionem institui, quae solo mino contineatur; cum ex pecunia, quae qualibet ratione alteri conceditur, fructus ut plurimum comparetur. Etenim quam falsum id sit, & a veritate alienum planeprehendimus, si perpendamus, naturam unius contractus ab alterius natura prorsus diversam & seorsum esse; Et ea pariter discrepare magnopere inter se, quae a diversis inter se contractibus consequuntur. Revera discrimen apertissimum intercedit fructum inter, qui iure licito ex pecunia defumitur, ideoque potest in utroque Foro retineri; Ac fructum, qui ex pecunia illicite conciliatur, ideoque Fori utriusque iudicio restituendus decernitur. Constat igitur haud inane de usuris questionem hoc tempore proponi ob eam causam, quod ut plurimum ex pecunia, quae alteri tribuitur, fructus aliqui excipiatur.

§. 11. Haec potissimum vobis indicanda censuimus, sperantes fore, ut mandatis executioni quaecumque per has Literas a Nobis praefcribantur: Opportunis quoque remediis consulatis, ut confidimus, si forte ob hanc novam de usuris controversiam in Diocesi vestrae turbae concitentur, vel corruptelae ad labefcendum sanae doctrinae candorem & puritatem inducantur. Postremo vobis, & Gregi curae vestrae concedito, Apostolicam Benedictionem impertimur.

Dat. die 1. Nov. 1745. Datum Romae apud S. Mariam Majorem die prima Novembris MDCCXLV. Pontificatus Nostri Anno Sexto.

DIEBUS FESTIS

CXLIV. Prohibentur haberi Mercatus rerum venalium. Tolerantur vero Nundinae sub certis conditionibus.

Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, Episcopis, & Ordinariis Diocesis Ecclesiasticae.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

De peccatione dierum festorum, et diebus sollemnibus.

AB eo tempore, quo copiosus in misericordia Dominus Nos, licet immeritis, ad summum Catholicae Ecclesiae Pontificatum evexit, complures diversis ordinis illustres Viri, itemque Episcopi, & Archiepiscopi in Italia, & extra commorantes, iteratis precibus institerunt, ut Dies Festos, ubique fere nimis auctos, quibus Christianus Populus feriat, Apostolica auctoritate, immineremus. Hoc enim prudenti temperamento, Pauperibus, qui quotidiano labore sibi victum quaerunt, facile consuleretur, ac simul gravia admerentur absurda, quae ex Festorum dierum multitudine, ac frequentia violatione oriri solent, non sine aperto Religionis dispendio. Re expensa, negotii difficultatem probe intelleximus: quare peculiari Scripto, publicis etiam typis vulgato, rationes varias indicavimus, quibus ea immutatio fieri poterat: consilium pariter exquirentes nonnullorum S. R. E. Cardinalium, Episcoporum Italiae, aliarumque Regionum, Ecclesiasticorum Praesulum, Theologorum, Jurisconsultorum, aliorumque Virorum Doctorem, humanas, civilesque res sententiam, an huiusmodi petitio esset exaudienda: Si vero illam exaudiri aequum esset, & congruens, ipsi quoque rationes significarent, quibus utiliter, ac prudenter imminutio praescriberetur.

§. 1. Petita responsa tam varia, ut solet contingere, suo tempore accepimus, ut fere sua cuique fuerit sententia. In aliud proinde tempus negotium rejecimus, eam in spem adducti, ut Episcopi cujusque Provinciae, vel Ditionis, unanimi voto in sententiam imminuendam Dies Festos primum convenirent: deinde vero, quo commodius id fieri posset, concordari pariter suffragio medium aliquod suggererent ex tot memoratis in Scripto Nostro, ac pro illius executione Pontificum assensum exposcerent. Hoc sane pacto inita ab Ordinariis consilia in re tanti momenti non illorum voluntati referri potuissent, sed tantam Supremam Apostolicam Sedis

auctoritati, quam fel. record. Urbanus Papa VIII. Praedecessor Noster integram esse voluit in decernenda imminutione dierum Festorum, qui in sua Constitutione recensentur. Demum una eademque Episcoporum deliberatio, Apostolica auctoritatis tecla munimine, nedum plurimum valuisse ad compescenda Censorum ingenia; sed etiam subfata fuisset disparitas illa ritus, quae hodie viget, Discipline Ecclesiasticae injuriosa, ut intra paucorum milliarium ambitum, & inter finitimos Populos, unus idemque dies ab aliquibus Festus de Praecepto, ab aliquibus vero ferialis haberetur.

§. 2. Haec methodus feliciori sorte in univerfa fere Hispania excepta est: Cum enim postremi Tarraconensis Concilii Patres regulam quamdam constituerint Dierum Festorum, quibus, pro illorum conditione, atque discrimine, Populi Divino interesse Sacrificio, & servilibus operibus abstinere debent; & aliorum, quibus Missae tantum interesse debent, tributa postmodum libertate, vacandi operibus servilibus; fel. record. Benedictus XIII. Deceffor, & Benefactor Noster disposita in eadem Provinciali Synodo ad preces Episcoporum approbavit. Quo exemplo alii subinde Hispaniarum Antilites excitati, Nobis humiliter supplicarunt, ut ad minuendum nimis auctum Festorum numerum, liceret ipsis etiam servare regulam in praefato Tarraconensi Concilio provide constitutam. Annuum instantiam, exindeque omnium fere Hispaniarum Dioeceseon uniformitas in dierum Festorum celebratione, & ritu exorta est.

§. 3. Aliis quoque Catholicis Orbis Regionibus servata a Nobis in hoc negotio concilianda matura dilatio profuit. Interea siquidem aliquot Regni Poloniae Episcopi, mentis aciem ad substantiam, & modum imminuendi dies Festos dirigentes, per Literas Nobis significarunt, in illis Dioecesebus, suos lae fines protendentibus, aetivo tempore Incolas, Agorum culturae, & aliis servilibus operibus, quibus vivunt, & sustentantur, dantes operam, difficillime ab illis abstinere posse diebus festis inter hebdomadam occurrentibus: Enixe propterea Nos rogarunt, ut quae per hebdomadam aetivo tempore occurrunt Festa, in Dies Dominicos transfereremus, excepto Festo Assumptionis B. Mariae Dei Genitricis, quae quovis die accideret, religiose ab universis celebraretur. Quorum petito per Nos, maturo praemisso examine, exaudita, in Regionibus illis optatam ab Episcopis, & Populis tranquillitatem peperit.

§. 4. Quo vero ad Italiam pertinet, credi vix potest, quam prudens, ac religiosus de re ipsa fuerit sermo, quem Nobiscum instituit Charissimus in Christo Filius Noster Carolus utriusque Siciliae Rex Illustris. Non sine intimo, ac plane aeterno animi sui moreore Nobis exposuit, Dies Festos, quibus Christiani Populi feriant debent, in subiectis sibi regionibus passim violari, ob nimis auctum illorum numerum; hinc porro malo non aliam adhiberi posse medelam, praeter diminutionem Suprema Auctoritate Nostri opportune faciendam. Significare illi non omisimus, gravem ac molestam utrique sollicitudinem obituram, si rem tanti ponderis inconsultis Episcopis conficere vellemus. Idcirco ut omnia feliciter procederent, non solum exquirendas esse illorum sententias; sed oportere, ut Antistites finitimi, vel Metropolitae cum suis Provincialibus, studia, & voluntates in eundem scopum dirigentes, quid tandem factu opus esset, ad Nostri deferrent Apostolorum auctum. Par omnium suffragium communem tranquillitatem subiectis Populis allaturum, & quod potissimum in rebus sacris quaerendum est, ritus uniformitatem, & disciplinam concordiam.

§. 5. Id ipsum significavimus Episcopis temporalis nostrae Ditionis, quorum nonnulli privato sermone Nobiscum habito, nonnulli vero suis ad Nos datis Literis, Apostolicam auctoritatem ad Festos dies imminuendos enixe implorarunt. At cum ipsi nihil hactenus praestiterint, nihil & Nos egimus liberam, prudentemque Episcoporum concordiam in hoc negotio praestolantes, non imperantes, & exigentes. Etenim moderatio numeri Dierum Festorum non a voluntate, sed a sola pendet necessitate, quam nemo melius quam Episcopi norant; ideoque ad eos potissimum pertinet, mali conditionem, & apta eidem remedia proferre: Nec facile adduci possumus, ut in hoc adeo gravi, & implexo negotio quidquam decernamus, nisi audita prius quoad substantiam, & quoad modum, Episcoporum sententia.

§. 6. Haec

PONT. A. VI.

Hispania Populi interim provicim.

Item aliquot Poloniae Dioecesebus.

Pontifex optat Episcopos utriusque Siciliae in usum festivitatem concurre.

Idipsum suadet Episcopi Status Ecclesiastici.

Nihil sine eorum consilio acturus.

PONT. A. VI. **§. 6.** Haec Vobis, Venerabiles Fratres, eum in finem scribimus, ut non solum cuique Vestrum plane cognita, ac perfecta sit agendi ratio a Nobis inita in hac gravi causa imminutionis Dierum Festorum; verum etiam opportune nuanciaremus, si vestra consilia ex voto nobiscum communicavissetis, vel subfata prorsus, vel saltem magna ex parte subfata fuissent mala, quibus curandis congruum, ac salutare remedium non semel a Nobis expoellavimus.

Complures etenim vestrum voce, aut scripto improbarunt abusum Mercatum, & Nundinarum, quae fieri solent Diebus Festis, quibus feriant oportet, ut populus in res sacras incumbat, & rationem a Nobis poscentes, qua grassanti in diem malo occurrat possit.

§. 7. Inter modos propositos, atque servandos in imminutione, ac celebratione Festorum, praecipuus ille est, quo inter ipsos Festos dies discrimen constituitur. Etenim in diebus Dominicis, itemque in Celebratibus Domini, Beatae Mariae semper Virginis Dei Genitricis, ac in aliis solemnioribus in memorato Scripto Nostro indicatis, debet Christianus Populus nedum interesse Divino Sacrificio, sed etiam abstinere ab operibus vitiis; In ceteris vero minus solemnibus, qui tamen ex praepcepto celebrari consueverunt, imposita est Christianis obligatio interessendi Missae Sacrificio, tradita in reliquis cuique illorum potestate ea faciendi, quae fieri solent diebus ferilibus.

§. 8. Quo cautius, ac tutius incederemus, consulere volumus Chirographa Summorum Pontificum Decefforum Nostorum, quibus peculiaribus Urbibus, & Oppidis temporalis suae Ditionis habendarum Nundinarum facultatem tribuerunt. Multi iis diebus Nundinas fieri permittunt, quibus Christianis (juxta propositum Thema) servilibus operibus abstinere debeant, divinoque adesse Sacrificio; sed numerum longe majorem illarum comperimus, quae incidunt in eos Dies Festos ex Praecepto, quibus, si expectata fuerit illorum imminutio, satis fuisset Missam audire, excludendo debito abstinendi ab operibus servilibus, sublatoque onere peragendi, quae in aliis superioris ordinis Festis Christianus populus debet implere.

§. 9. Hac via, si non omni, magna certe ex parte sublata essent mala, quibus, memorata de causa, congruus & opportunus a Nobis remedium postullavimus. Enimvero bifariam divisus, ut praemonuimus, diebus Festis, affuxerunt inferiorum ordinum debito interessendi dumtaxat Divino sacrificio; celebratae in illis Nundinae nullum deinceps peperissent absurdum, nec libertas operum servilibus, cum interestia Missae compatibilis, retragari potuissent praepcepto ab Ecclesia Fidelibus injuncto. Praeterea nullus Urbibus, & Oppidis relictus fuisset timor, ne, cum Incolarum, & Concurrentium detrimentum, Nundinarum frequentia imminueretur. Quippe iuxta hypotheseam praemissam, recolente adhuc Clero solemni ritu diem Festum intra Ecclesiam, sumptuoso ornatu, omnique nitore instruatam; ut ipsa Sacri concentus Massae haberi de more potuissent; permitti quoque potuissent citiorum Equorum cursus, aliaque id genus, quae Populi augere solent numerum, Mercatorum frequentiam, & Nundinarum celebratam. Sed de re huiusmodi, veluti extranea, sermone relicto, ad propositae questionis examen progredimur, dierum Festorum imminutione seclusa.

§. 10. Eruditioni vestrae, Venerabiles Fratres, ignotum non erit quod hac de re Theologi tradunt. S. Thomas in 2. 2. quae. 122. art. 4. ad quartum docet, aetivorem in antiqua lege fuisse observantiam Sabbati, quam sit in nova observantia diei Dominici; dieque Sabbato vetita fuisse opera, quae non vetantur die Dominico. Cardinalis vero Cajetanus in Commentario ad hunc locum asserit, licere Villicis diebus Festis Urbem petere, ut calcos emant, & his familia. De Alma vero Urbe sermone instituent, morem profert hac tempestate jam obsoletum; Inquit enim: Licetum est diebus Festis emere, ac vendere Asinos, Equos, quia sic est consuetudo in publico foro in diebus Festis, sponte Mundo; haec enim omnia ubi antiqua consuetudo, ac per hoc a Praelatis scita, cum sint omnibus notoria, licita sunt ex ipsa consuetudine, fundata super libertate Evangelica, qua non tenentur stricte iure Veteris Legis de observatione Festorum; Cajetano subscribunt Sylvester in Summ. Verb. Negotium §. 2. Sylvius ad S. Thom. 2. 2. tom. 3. q. 122. art. 4. §. Ad prius.

Quibus Divis final cultus, & commerciorum ratio haberi possit.

De Festorum dierum observantia, Theologorum sententia.

ANNO 1745. **§. 11.** Eisdem sententiae sunt etiam Ecclesiastici Juris Interpretes, ut videre licet apud Fagnan. in cap. Multa in §. 4. & seqq. ne Cleric. vel Monac. idemque sentiant Gonzal. in cap. Omnes n. 8. de Fer. Pirbing. ad Tit. Decretal. de Feris n. 18. Anaclei. eod. tit. n. 22. Engel. ibid. §. 2. 13. Pikber. n. 9. Schmalzgruber n. 23. alique multi, qui facile citatis addi possent. Nonnulli vero ex Doctores Sacrorum Canonum inter Mercatus & Nundinas discrimen constituunt; Ac primos quidem Diebus Festis ex praepcepto observandis permitti non posse censent, secus tamen alias; quoniam nonnisi Diebus Festis Populi habetur frequentia, celebrationi Nundinarum congrua & necessaria, teste Cappon. disp. 91. art. ult. num. 4. Alii tandem docent, quavis consuetudine minime obstant, posse Episcopum in sua Diocesi vetare, ne Mercatus, aut Nundinae Festis Diebus habeantur; idque praeter alios afferunt Cappon. loco cit. num. 6. Gratian. deoff. Marchia 21. Pontrigh. in Praxis. Rev. Eccl. tom. 1. Amot. 16. §. 1. n. 19. Zaul. ad Statut. Favent. tom. 1. l. 7. observat ad rubric. 2. n. 24. Nicol. in Praxis. Canonice. tom. 1. lit. C. §. 1. num. 44.

§. 12. Ne quid praeteriremus, consulimus etiam illustrioribus Synodis Dioeceseanarum, habitas ab Episcopis Ditionis nostrae temporalis. In celeberrima Fariensi Synodo Cardinalis Caroli Barberini anni 1634. & in Celenatensi Cardinalis Denhoff anni 1637. interdicunt quidem Mercatus diebus Festis, nihil tamen de Nundinis constituitur. In aliis nullo discrimine Mercatus prohibentur, & Nundinae, ut constat ex Synodo Laurentana Cardinalis Romae anni 1626. maximo vero deiciente Indulto, ut expresse decernitur in Senogalliensis Cardinalis Antonii Barberini an. 1627. innovata anno 1737. ab Episcopo Isolano. Senogalliensis praeterea Synodo Cardinalis Barberini consonat etiam Synodus Ariminensis Cardinalis de Via, edita anno hujus saeculi vicesimo quarto.

§. 13. Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum Responsa ab Episcopo, qui de suis Dioecesebus retulerunt, pari cura a Nobis perlecta sunt. De re ipsa consulta, rescriptis Episcopo Placentino, ut juxta antiquam consuetudinem fineret haberi Nundinas rerum parvi pretii die Festo S. Bartholomaei Apostoli, dummodo id non fieret in Aetio Ecclesiae ut ex lib. Decret. anni 1629. lib. 14. pag. 207. Episcopo Casalensi anno 1665. responsum fuit: curaret sedulo, ne Mercatus haberentur Festis diebus, vad transferrentur in diem sequentem; omnemque pro viribus impenderet sollicitudinem, ut id ipsum imposterum fieret. si privilegium, vel immemorabile consuetudo non adit. Anno 1697. Episcopo Theanensi respondit: Tolerari posse Mercatus Diebus Festis, dummodo ad alium diem transferri nequeant; & ex eorum omissione jurgia, & scandala evoriri possunt.

§. 14. Probe insuper scientes, fieri non posse Nundinas sine expresso Supremi Principis permisso, ad id juris pertineat ad Regalia, & quid majora, ac tradita per Sixtin. de Regal. lib. 1. cap. 6. num. 30. hac etiam in parte opportune doctrinae lumina quaesituri, non omisimus (ut paulo ante monuimus) inspicere Chirographa Summorum Pontificum Decefforum Nostorum, qui veluti Supremi Provincialium suarum Ditionum, eam facultatem multis Urbibus, & Oppidis concessere, haberique Nundinas indulserunt etiam diebus Festis institutis in honorem Domini Nostri Jesu Christi, Beatae Mariae Genitricis ejus, frequentissime vero Sanctorum Patronorum Principialium, vel Titularium locorum, & Ecclesiarum, ad majorem Populi frequentiam, atque celebratam conciliandam.

§. 15. Quae omnia vel secum pugnantia, vel implexa, viam propositae dissolvende questionis non commulato fecerunt, immo potius difficiliorum, & abstrusorum reddiderunt. Ne igitur ultra diligentiae Nostre partes deessent pietati, & zelo vigilam Antistitum Responsa Nostra publiciorum; his omnibus seriosim postitis, manus ad movimus Ecclesiasticis Historis, & Conciliis, et privatæ Bibliothecae Nostre penu depromptis. Quibus praesentium rerum statu, longo usu & antiquitate fulto significandum Vobis esse censuimus.

§. 16. PRIMO, Mercatus, & Nundinas Festis non debent die.

Item Conciliarum.

Qui distinguunt inter Mercatus, & Nundinas.

Quid in synodalibus Constitutionibus decretum.

Responsa Congreg. Concilii.

Nundinae celebrantur diebus festis solemne.

Pontifex rei notatam seculatam fecerat.

Nundinae diebus festis celebrari.

ANNUS 1745. diebus non licere. Nundinas autem intelligimus, quae sunt de rebus maioribus, & semel in anno sunt, vel raro in eodem loco, & de longinquo ibidem conveniunt homines: Mercatus vero, qui sunt in rebus minoribus, ad quotidianas necessitates pertinentibus, & sunt singulis septimanis, & ab hominibus de vicino ibidem convenientibus: Verba sunt Venerab. Servi Dei Umberti de Romanis, Quinti Magistri Generalis Ordinis Praedicatorum in, egreio opere de eruditione Religiosorum Praedicatorum lib. 2. Trah. 2. n. 92. pag. 351. editionis Romanae. Id autem pronunciamus, non quia vendere, ac emere sit opus servile, ideoque vetitum diebus Festis; sed quia actiones hujusmodi impediunt & distraunt Christianos a cultu divino, ad quem dies Festi sunt instituti.

SECUNDO: Antiquum profecto esse abusum Mercatum, itemque Nundinarum istidem diebus.

TERTIO, Ecclesiasticis legibus quovis tempore illas fuisse veritas.

QUARTO: Hujusmodi iustas sanctasque leges caruisse effectu.

QUINTO tandem: quia malum universale est, ac alte radices egit; opus est prudentia, & maturitate, non fructu careat medela, ac vulnus exasperet: Quod postulum exigendum est, non quod optamus. Admonitionibus proinde uti fatuus videtur, quam minis, & si minae quandoque intententur, servandum est ex parte morum sapientissimum S. Augustini in Epist. 22. ad Aurelium. Carthaginensem Episcopum, qui agens de auferenda Convivorum licentia totam passim Africam foede occupante sub inani obtentu honorandi Festa Sanctorum Martyrum, scripsit: Non spero, quantum existimo, non duriter, non modo imperioso ista tolluntur; magis docendo, quam iubendo; magis monendo, quam minando; sic enim agendum est cum multitudine. Severitas autem exercenda est in peccata paucorum. Et si quid minamur, cum dolore fiat, de Scripturis comminatio vindictam futurorum; ne nos ipsi in nostra potestate, sed Deus in nostro sermone timeatur. Ita prius morantur spirituales, vel spiritualibus proximiores; quorum auctoritate, & lenissimis quidem, sed instantissimis admonitionibus, cetera multitudo frangatur.

§. 17. Ad propositam a Nobis rationem firmendam, sufficit legere Catechismum Tridentini Concil. part. 3. praecip. 3. n. 3. ut simul addiscatur, in qua opera Christiani diebus festis debent incumbere. Ea nimirum sunt, Divino Sacrificio reverenter adesse; Dei verbum attente, pioque corde audire; Ecclesiam frequentare; mundare conscientiam; Deo laudes persolvere, aliasque salutares exercitationes obire. Diu ante Romanum Catechismum ipsam felicitate enunciatum fuit a Sancto Nicolao Papa hujus nominis I. in Responsis ad Consulta Bulgariae Tom. 22. Collect. Concilior. editionis Regiae n. 10. pag. 441. Sane inquit, sciendum est, quoniam idcirco in diebus Festis ab opere humano cessandum est, ut liberius ad Ecclesiam ire, psalmis & hymnis, & canticis spiritualibus insistere, orationi vacare, oblationes offerre, memoriis Sanctorum communicare, ad imitationem eorum assurgere, eloquiis divinis intendere, elemosinas indigentibus ministrare valeat Christianus; Inde etiam coacti in Conciliis Patres rationem potissimum habere denunciandi, illicitam esse diebus Festis celebrationem Mercatus, & Nundinarum. Qua de re videnda Concilia Rhemense, ac Turonense habita an. Domini 1583. In eandem sententiam Narbonense anni 1609. decrevit: Mercatus, Emporia, & Nundinae nuptiam suam diebus Festis, sed in antecedentem, vel subsequenter Festivitatibus diem transferantur; Eorum porro Conciliorum verba fidei calamo recensentur a Ponget in Institutione Catholica. Tom. 1. pag. 724. & sequentibus.

§. 18. Ceterum habendarum Nundinarum, & Mercatum diebus festis corruptelam antiquo iam tempore invaluisse, plurima evincunt monumenta. S. Basilii Caesariensis Archiepiscopus, qui quarto Christianae Ecclesiae saeculo vixit, in Regula Monachorum interrogatione 38. post stabilitum ipsorum laborem, propriis maribus dietam absolvendam, indicavit in sequenti interrogatione, quomodo perfecta opera vendi deberent, ut eorum pretio sustentarentur. Mox in interrogatione 40. scriptum: Neque vero quoniam alii jam eam, que apud Sanctos obtinebat, consuetudinem violare, qui cum pro se invicem orare debuissent, & una cum pluribus Deum adorare, & cura lacrymis implere, ipsumque

pro peccatis propitium reddere, gratias pro beneficiis rependere, ac verbis hortatoris sese edificare (quod adhuc nostra etiam memoria usitatum, & observatum fuisse novimus); pro his omnibus forum, Nundinaeque, ac commune emporium & tempus illud, & locum efficiunt, continuo nos etiam hos imitari par est, ejusque vel participatione absurda, & inepta confirmare: ut videre licet in Tom. 2. Operum ejusdem S. Basilii editionis Parisien. pag. 346. Aurelius Cassiodorus Senator, & ab Epistolis Theodorici Regis Gothorum, qui vivebat saeculo sexto, in Epistola 33. lib. 8. tom. 1. Festum celeberrimum describens, quod in Lucania agebatur in honorem S. Cypriani Martyris, itemque Miraculum a Deo hac occasione edi solitum ad Fontem Marcilianum; mentionem pariter ingerit de Nundinis longe frequentissimis ad augendam Festi celebritatem ibidem institutis. Quidquid enim (inquit) praecipuum aut industria mittit Campaniam, aut opulenti Bruttii, aut Calabriae pecunios, aut Apuli idonei, vel ipsa potest habere Provincia, in ornatum pulcherrime illius venalitatibus exponitur, ut merito tam ingentem copiam judicis de multis Regionibus congregatam. Jubet deinde Severo Provinciae Praefidi, ut vim tumultuarium Villicorum quorundam comprimat, qui commantes Mercatores spoliant. Ad finem ejusdem saeculi vixit S. Gregorius Turonensis Episcopus. Is autem in lib. 1. de gloria Martyrum c. 32. editionis Parisien. pag. 748. describit nobile Festum, quod in honorem S. Thomae Apostoli fiebat Edeffe, ubi sacre illius exuviae ex India translatae quiescebant. Fontem mirifice facienter memorat, potum confluentibus ad Festum, quod triduo agebatur, tribuentem; nec reticet liberam a vestigaliibus Nundinas, quae sacra celebrantem illustroter reddebant: In superaddita igitur Urbe, in qua beatorum artus dixerunt tumulari, adveniente Festivitate, magnus aggregatur Populorum Cetus, ac de diversis Regionibus cum votis, negotiisque venientibus, vendendis, comparandisque per triduum dies sine ulla telonis exactione licentia datur. Theodorici Ruinartius in notis ad hunc locum animadvertit, in quibusdam exemplaribus legi: Negotiatoribusque venientibus; in aliis vero: Negotiisque venientes; negotique nomine res venales indicari: Tandem undecimo in eadem saeculo, cum Mediolani in Templo S. Mariae ad Portam septimum Idus Maii aliquot ingnes Sanctorum Reliquiae fuissent inventae, constructum est a Clero, ut ad perennem rei memoriae Dies ipse quotannis Festus haberetur; Populusque universus feriatum, tamquam in die Resurrectionis, & Nativitatis Domini Jesu Christi. Quo etiam die, ad frequentationem solemnitate, statutum est, annualem esse Mercatum, teste Landulpho Juniore cap. 2. suae Historiae, apud Muratorium tom. 2. Collect. Scrip. rer. Italicae.

§. 19. Quod autem vigiles Ecclesiarum Praesides nunquam omiserint, in hujusmodi abusum celebrandarum Nundinarum atque Mercatum diebus Festis, invadere, agnoscere potestis ex tom. 4. Anecdotorum Parisiensium editorum a Martene, & Durand. pag. 335. & 1133. Ex amplissima collectione Scriptorum, & monumentorum ab istidem publicata, praesertim tom. 7. pag. 1401. & tom. 8. pag. 1006. 1560. & sequi; Itemque ex Labbeana Collectione Conciliorum editionis Parisiensis tom. 7. pag. 1177. tom. 8. pag. 111. & 127. tom. 9. pag. 422. & 584. tom. 13. pag. 1380. & tom. 14. pag. 702. Inter Acta Mediolanensis Ecclesiae idipsum liquet ex Tertio Provinciali Concilio, & Undecima Synodo Dioecetana S. Caroli. Quod si id genus testimonia ex Canonico quoque Jure petenda sint; in prima Decretali sub Titulo de Feriis vobis occurrit praecipuum, quo jubentur Christiani diebus Dominicis ab omni illicito opere abstinere, ut in eis Mercatus minime fiat. Quo nomine comprehenduntur etiam Nundinae, ut in Commentariis ad allegatum Textum docent plerique Canonici Juris Interpretes. Praeterea in Bullario Romano exacti Constitutio quinta S. Pii V. in cuius §. 8. Pontifex vigilantissimus cavet: Ut omnes Dies Dominici, & praecipue in honorem Dei, Beatae Mariae Virginis, Sanctorum Apostolorum feriatii, cum omni veneratione observentur, & omnes in diebus praefatis Ecclesiae frequentent, Divinis Officiis devote intendant, ab omni illicito, & servili opere abstant, Mercatus non fiant, profanae negotiationes, & judiciorum strepitus conquiescant.

PONT. A. VI.

Cassiodori.

S. Gregorius Turonensis.

Landulphi Juniors.

Leges ad veritas pravam consuetudinem laetam.

ged abufum consuetudine firmatum.

Nec nisi prudentia & maturitate cogiti possit.

Festi dies in pietatis operibus, non in negotiis & mercatorum transigendi.

De abufu Nundinarum diebus Festis eidem in dodo, Tollimur S. Basilii.

PONT. A. VI.

Eriam extra Italiam.

Pontificii concilium.

Mercatus omnino prohibentur diebus festis.

Haec de re confirmata Decretum Concilii in Ripana Mercatorum.

Tenor Decreti.

Consuetudine immutanda non suffragari decernit.

§. 20. Adversus tot saluberrimas Ecclesiae Sanctiones provide editas, suborta jam diu corruptela adhuc perseverat, & a Populi pertacitate retinetur non in nostra solum temporali Ditione, verum etiam in tota Italia, ut testatur Muratorius tom. 2. Antiquitatum Italianarum differt. 32. ubi postquam asseruit magnis Mercatoribus tributum fuisse nomen Feriae, vulgo di Fiera: Hisce vero hoc nomen inditum, quod plerumque diebus feriatis haberentur, hoc est, in Natali alicujus Sancti, aut Dominicis Festivitatibus, opportune ad rem profequitur: Quem morem parum alicui laudabilem adhuc Italia servat: In Transalpinis quoque Provinciis idem abusus, antiquo tempore invecutus, hodie viget; quemadmodum videre licet apud Theologos, & Sacris Juris Interpretes a Nobis paulo ante memoratos, qui tamen patrium morem, etsi minus probum, excusant obtenti Indulti, vel consuetudinis antiquae constanter tolerant. Quapropter suspicari merito possumus, toti fere Orbi Christiano accidisse, quod in Anglia contigit duodecimo Christi Saeculo. Abbas Flajensis, ut refert Matthaeus Parisius, subiecta sibi regionis populis veterat Mercatus, & Nundinas diebus Dominicis, quamvis ille in tota Anglia ferent; sed vix aliquandiu relicto abusu, in vetitum morem Genes illa rediere. Verumtamen tempore procedente, plerique, ut canes, ad vomitum sunt reversi.

§. 21. Reliquum modo est, ut discipiamus, quod ultimo tandem loco expendendum proposuimus, quo scilicet remedio prudenter ac salubriter uti debemus, ut grassans aetate nostra tollamus absurdum.

§. 22. Debito procedentes ordine, Mercatus a Nundinis distinguimus. Textus Juris Canonici paulo ante allegatus in cap. 1. de Feriis loquitur de Mercatu. Idem quoque Verbum in Constitutione sua usurpat S. Pius V. Communis praeterea sententia est. (quidquid sit de Nundinis) Mercatum haberi non posse Diebus Festis, sed esse transferendum in antecedentem, vel in subsequentem diem, si in Festum incidit. Huic regulae Nos inhaeremus, facultatem tribuentes die 9. Maji 1742. Viro Nobili Ferrariensi habendi Mercatum in suo Rure qualiter feria V. dummodo in illam non incidere Festum servandum ex praepcepto, quo casu Mercatus transferretur in feriam quartam. Quae de omnem dubitanti ansam praecedentes, Vobis per haec Apostolica scripta mandamus, ne in Dioecesi Vestra Urbibus, & Locis, Mercatus fieri Festis Diebus patiamini.

§. 23. Libentius praeterea id Vobis praecipimus, quia post sedulum ac maturum examen, consentanea idipsum decrevit die 2. Maji 1711. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpres in Causa Ripana Mercatus ex lib. 61. Decretor. pag. 203. a 209. Quod Decretum Apostolica auctoritate Nostra comprobantes, insar regulae esse volumus, ac in omnibus Temporalis Ditionis Nostrae Provinciis, Urbibus, ac Locis S. Sedis Apostolicae mediate, vel immediate subiectis, inviolabiliter observari praecipimus. Decreti hujusmodi sequens est exemplum: Cum modernus Episcopus Ripanus die mense Septembris 1709. editum typis mandaverit super observantia dierum Festorum, in quo signanter illud praescripsit §. 2. Le fiere, che sogliono farsi in alcune Feste determinate dell' Anno, si tollerano dopo celebrata la Messa Maggiore. Ma i Mercati, che si fanno in giorno festo della settimana, cadendo in questo qualche Festa, si trasferiscano nel giorno antecedente, o successivo non festo, secondo la disposizione di tutti li Sinodi Diocesani da nostri Antecessori stampati sotto le inscriptioe pene &c. Nihilominus Civitas, & Homines Ripani impediendam ejusdem Editi promulgationem, ex asserta immemorabili consuetudine habendi Mercatum in die Sabbathi etiam in eum incidit dies Festus; obviaverunt aut A. C. Monitorium super mantentione cum inhibitione. Sed R. P. Auditoris Sanctissimi Decreto Causa remissa fuit ad hanc Sacram Congregationem, in qua concordato infra scripto Dubio, contigit hodie ex decidendis hinc inde a Tribus momentis disputari: An liceat Communicari, & Homines Ripani habere Mercatum die Sabbathi, intras, vel extra Civitatem, quando occurrit quod sit dies festus in casu &c. Die 2. Maji 1711. Sacra Congregatio Concilii respondit NEGATIVE, & hujusmodi causam amplius non proponi mandavit.

§. 24. Et sane nullum huic locum habet quaevis consuetudo, etiam immemorabilis, ut, omissis generali-

bus jurisprudentiae regulis, perspicue liquet ex aliis momentis mox adducendis. Ante memoratum Causam Ripanam, proposita in Congregatione Concilii fuit alia, inscripta Barchinonen. Observationis Festorum: Contentebant Mercatores Barchinenses, vendere posse Mercatorum suas diebus Festis, consuetudine fuli immemorabili, rite probata, ac etiam speciem, & imaginem necessitatis praeserente. Finitimorum quidem Locorum incolae reliquis hebdomadae diebus victui quaerendo, ac laboribus intenti, non nisi die Festo ad Urbem accedebant. Adversante nihilominus Episcopo, Causa proposita fuit in Congregatione, quae die 13. Maji 1669. respondit: Id Mercatores non licere, quacumque consuetudine immemorabili nequaquam obstante. Putarunt tamen Mercatores succumbentes, hujusmodi rescripto fundamentum praebuisse opinionem ingestam forte Partibus: Se distrahere vellet Mercetis apertis Apothecarum foribus. Instaurato proinde iudicio, ac mente patefacta, validiore conatu objectae consuetudini immemorabili insisterent. Congregatio tamen die 27. Martii 1683. in priori sententia, & decreto persistit, silentiumque Mercatores imposuit.

§. 25. Mercatores succedant Nundinae, quarum respectu propositum nostrum esset ac decernere, quae Mercatus statuimus, pleno corde illis inhærentes, qui Festos Dies, quia decet cura ac sedula religione, sanctificari a Christianis debent cupiunt, & pro viribus emittunt. Sed ne pejora contingant absurda, praecipimus quod possumus, non quod optamus.

§. 26. Neminem certe latet, quo flagaverit zelo quantumque divini honoris fuerit studiosus, celebratissimus Pontifex Alexander III. Noster Praedecessor; Rationem tamen pari, ac necessitate compulsus, indultit quibusdam Populis, ut diebus Dominicis, aliisque Festis, piscarentur, majoribus dumtaxat Solemnitatibus exceptis; dummodo piscatione peracta, congruentem elemosynam impertirent vicinis Ecclesiis, & pauperibus Jesu Christi, ut habetur in Cap. licet de Feriis.

§. 27. Dum in minoribus constituti a Secretis eramus memoratae Congregationis Concilii Tridentini Interpretes; praer manibus habuimus Indultum sel. record. Sixti Papae V. Praedecessoris Nostri, qui ad preces eujusdam Abbatis Ordinis S. Benedicti Dioecesis Gerunden. facultatem impertitis ad piscandi Diebus Festis Habitatoribus Castris, mari adiacentibus, post autem Missam, & post meridiem, adjecto onere tribuendi Abbati, ejusque Monasterio tertiam lucri partem, in Ecclesiae instauracionem pie erogandam. Quae conditio progressu temporum cum nimis onerosa visa sit Piscatoribus, paupertate pressis, & exhaustis dispendio, quod Naves Piscatoriae exigebant; re ad Sacram Congregationem delat, imminutum fuit primævum onus ad septimam partem, ut ex Decreto edito die 14. Augusti 1720.

§. 28. Fatemur sane, necessitatem, quae sese Alexandro III. objecerat, cum illa, in qua versamur, non deliquit esse conferendam. Nostra tamen gravis est, si illa fuit gravissima. Durum enim est, atque asperum a Populis adimere, quod Deceffores Nostri peculiaribus Litteris indulserunt: Res praeterea hujusmodi conditionis est, quae pluries vestita, atque sublata, denovo in pristinum morem emerit: De ipsa non una est Theologorum, & Canonistarum sententia: Quinimo aliquot doctrina, & pietate illustres illam illicitam non habent. De re tandem agitur, qua sublata, minueretur Populorum commoda, atque commercia, humane vitae longe opportuna. E contra vero retineri alio modo non potest, quam quo viget; Etenim difficillimum, ne dicamus impossibile, deprehenditur, frequentes haberi posse Nundinas extra dies Festos, quibus consertim Populi confluant, quovis alio soluti labore, ac negotio.

§. 29. Inter Nundinas, quae in Provinciis nostris aguntur, Illustriores, ut bene nostis, sunt Senogalliensis protractae multis diebus. Cam Anticonitanam Senogallien. Ecclesiam Senogalliensis finitima regeremus; non si more intelleximus, tempore Nundinarum ea omnia fieri Festo etiam die, quae aliis hebdomadae diebus Divino cultui non consecratis, peragebantur. Huic malo occurrere fatigantes, die 24. Augusti superioris anni Constitutionem Nostram de Nundinis Senogalliensibus publicavimus, qua praeter cetera iustissimum, ut Diebus Festis Apothecae clauderentur; Neque matutinis horis, aut vespertino tempore, quibus Divina Officia in Ecclesiis celebrantur, vel Dei verbum

ANNUS 1745.

Eisdem Mercongre. iudicium in Causa Barchinonen.

De Nundinis.

Observantia dierum Festorum, ac consuetudine id exigente, ab Alex. III.

similiter a Sixto V.

Rationes inesse conferendam Nundinarum diebus Festis.

Consuetudine immutanda non suffragari decernit.

ANNO 1745. Compensatio.

Ne certis per diem festum horis communi agatur.

Diei Nundinarum rogantur.

Det die 5. Nov. 1745.

CXLV. DIVISIO MATERIARUM

Et Gratiarum Apostolicarum, quae per Datarium Apostolicam, quaeque per Secretarium Brevium Secretorum sunt expediende.

BENEDICTUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

Officiorum & jurisdictionum omnium distinctione regimini necessaria.

Reformatio Tribunalium a sanctissimo Domino nostro peracta.

De officio Magistrorum Brevium in Dataria Apostolica.

ANNO 1745. Compensatio. Num Populo nantiat, Contractus fierent. Imminutum vero hac de causa secularibus negotiis tempus compensatur, Nundinarum dies, cum iisdem Privilegiis & immunitatibus, opportune multiplicavimus. Exequutioni debita iura nostra hoc anno mandata, meliorem atque utiliorem rerum ordinem pepererunt, magno omnium Civium, & bene moratorum hominum filario.

§. 30. Id ipsum, Ven. Fratres, & vos agite. Constituit, Auctoritate Nostra, matutinas & vespertinas horas, quibus Festo Die, quo Nundinae habentur, claudideant Apotheca, nec publica possint exerceri comedebant Apotheca, nec publica possint exerceri commercia, ut qui ad Nundinas conflaverunt, Missa Sacramento, & Divinis Officiis intersint, aliisque Christianis operibus Festum sanctificent. Vigilate, ut omnia plene, & exacte implentur. Nos autem per Publicum Edictum non praetermittere extendere Nundinarum privilegia ad diem sequentem, qui Festus non erit; ut temporalia negotia paucarum horarum spatio, propter Dei cultum & animarum salutem, intermissa, integri diei accessione commode peragantur.

§. 31. Haec sunt, Ven. Fratres, quae post maturum examen, auditumque gravium auctorum Virorum sententiam, de proposita quaestione Vobis significanda censuimus, quibus omnibus Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romae apud Sanctam Mariam Maiorem die quinta Novembris MDCCLV. Pontificatus Nostri Anno Sexto.

num scilicet ad Datarium Apostolicam, an vero ad praedictum Collegium Secretariorum Apostolicorum, vel potius ad Collegium Scriptorum Brevium, praedicti Officialis electio & deputatio spectaret; eaque Lis & Causa coram bon. mem. Marco Aurelio Maraldo tunc temporis Datario discuteretur, atque ad huc indecisam penderet; idem Praedecessor Paulus huiusmodi Litem & Causam auctoritate Apostolica ad se avocavit, atque omnibus rite perpenis, per suam Scheduling Motus proprii decrevit & declaravit, electionem personae, quae Officium Magistri Brevium exerceat, a praedicto Collegio Secretariorum Apostolicorum semper faciendam esse & fore, factamque tunc ab ipso Collegio electionem in persona Joannis Jacobi Bulgarini ratam habuit, approbavit, & confirmavit.

§. 2. Postea vero recolenda memoria Praedecessoris Nostri Gregorius Papa XV. Anno MDCXXII. Officium huiusmodi Magistri Brevium in Officium Vacabile sub eodem titulo, cum annexis Praeturae insignibus & honoribus, & cum facultate illud resignandi pro iusto pretio, ad instar aliorum Officiorum Vacabilium, erexit, ipique pro tempore Praedicti Officii possessori, omnia & singula emolumenta, quae de cetero in Gratiarum expeditionibus a Magistro Brevium percipi & exigi consueverant, perpetuo cessis & assignavit; atque ita de una in alteram devenit Venerabilis Fratris Alexandri de Abbatibus, nunc Viterbiensis Episcopi. Cum autem Nos, conservandis augendisque Apostolice Aerae utilitatibus solliciti intenti, uberes ejusdem Officii redditus, cum primum illud ex persona moderni ipsius Possessoris vacare contigisset, Camerae Nostrae Apostolicae in perpetuum applicare & appropriare statuimus; ut etiam citius huiusmodi applicatio & appropriatio suum fortiter effectum, Officium ipsum a praedicto Alexandro Episcopo pro competentis pretio resignari curavimus. Quod quam ipse de facto in manibus Nostri sponte resignasset; Nos resignationem huiusmodi admittentes ad commodum & favorem ejusdem Camerae Apostolicae, per speciale Chirographum manu Nostra signatum sub die 6. Junii Anno Domini MDCCLII. mandavimus, ipsi Resignanti perfolvi ex pecuniis praedictae Camerae tredecim milia scutorum monetae Romanae de Julii decem pro quolibet scuto, pro pretio convento praedicti Officii, quemadmodum soluta fuerunt; & ex tunc huiusmodi Officii Magistri Brevium nuncurati annum fructum, & emolumenta ex ipsius Officii exercitio pro tempore redigenda, eidem Camerae Apostolicae applicavimus, & perpetuo incorporavimus; ita tamen, ut a Nostra & Pontificum Successorum Nostrorum pro tempore Datario, unus aliquis Officialis eligi, & cum congrua mercedis assignatione deputari debeat, ad hoc ut sub ejusdem Datarii directione, nomine vero Camerae Apostolicae, Officium ipsum fideliter exerceat, & administret, prout praedictus Alexander Episcopus ejusque in dicto Officio Praedecessores pro tempore exercebant; ac de perceptis seu exactis emolumentis, statutis temporibus, & quandoque opportunum visum fuerit, rationem reddat, prout in praedicto Chirographo manu Nostra signato, & in Instrumento indeidem per acta dilecti Filii Gregorii Castellani unius ex ejusdem Camerae Apostolicae Secretariis sub die quinta Julii ejusdem anni contracto & stipulato, latius & uberius continetur.

§. 3. Ut autem certa ratione constet, quantum gratiarum, & concessionum genera per Datarium praedictam, & per organum huiusmodi Magistri Brevium in posterum expediri oporteat; quemadmodum sunt expeditiones, quae per Literas sub Anno Piscatoris, & per Secretarium Brevium Nostrorum Secretorum fieri permittuntur; omnique inordinatio & confusio tollatur, quae ex promiscuo recursum ad praedictas Datarium, & Secretarium Brevium, alias usitato, oriebatur; non sine fraudum periculo, & Officiorum Vocabilium de expeditionibus participantium, adeoque ipsius Camerae Nostrae Apostolicae detrimento; mandavimus Dilecto Filio Nostrum Dominico Tituli Sancti Bernardi ad Thermas Sanctae Romanae Ecclesiae Presbytero Cardinali Passione nuncupato Brevium Nostrorum Secretorum Secretario, necnon dilecto Filio Magistro Joanni Jacobo Millo Datario Nostrum, ut unanimo studio, perpenis veteri stylo & consuetudine, atque etiam ipsa multiplicis generis gratiarum & con-

PONT. A. VI.

Quod a Gregorio XV. in Officio Vacabile erexit, factum fuit.

ipsum reddidit Camerae Apostolicae applicati a summo Pontifice.

Qui separari jubet gratiarum genera per dictum Officium exerceri ab his, quae per Secretarium Brevium expedit possunt.

ANNO 1745.

PONT. A. VI.

Elenchus Gratiarum Secretariorum Brevium privative expeditionum.

& concessionum natura, consilium suum Nobis aperire super huiusmodi negotiorum divisione & congrua partitione inter praedicta Officia invariabiliter in posterum stabilenda & respective servanda.

§. 4. Ipsi vero praemissa omnia sedulo & accurate pensantes, auditis etiam utriusque Officii praedicti Minutis in eorum praxi, stilo, & consuetudinibus, respective peritis, post maturum examen, Elenchum quemdam, communi ipsorum consensu conceptum, & utriusque subscriptione signatum Nobis obtulerunt, in quo sigillatim continebantur materiae seu gratiarum Apostolicarum genera: Primo quidem earum, quarum expeditionem ad dictam Secretariam Brevium Secretorum privative; secundo earum, quarum expeditionem ad ipsam Datarium privative spectare debere convenientius judicantur.

§. 5. Porro concessionem, & gratiam, quarum expeditio, juxta praedictum Elenchum, Secretariae Brevium Secretorum privative tribuitur, tales sunt: Altaria parvitalia; Altaria privilegiata; Concessionem habitus Militiae Domini Nostri Jesu Christi, aut alterius Militiae similis; Associationes Caularum, & extinctiones Lijum; Abbreviaturae Nuntiaturarum; Indulta gaudendi privilegio antianitatis pro Advocatis Consistorialibus Coadjutoribus; Creationes in Militem aurate Militiae, & in Comitum Palatinum; Licentiae ingrediendi in Monasterium educationis causa; Facultates permanendi in Monasterio in habitu seculari; Capiendi possessionem nomine Camerae; Vescendi prohibiti; Brevia facultativa Magni Magistris exsultibus Ordinis Equestris, vel Militiae, Basilidionis Agorum contra Animalia nociva; Commutationes voluntariae; Confirmationes Decretorum Congregationum, & Liberarum parentium Nuntiorum, aut Legatorum Sedis Apostolicae; Commutationes Officii Divini in alias precos; Creationes in Generalem, aut alios Officiae Regulares; Clericatus Camerae; Admissiones ad privilegia Civitatis, vulgo Cittadinanze; Deputaciones Coadjutorum in Officiis & muneribus secularibus; Communicationes privilegiorum, & Indulgentiarum; Confirmationes electionum Testatorum, non tamen super re Beneficiaria; Creationes Magistrorum, Abatum, & aliorum Graduatum Regularium; Commissiones contra Episcopos; Dispensationes super defectu etatis tredecim mensium, vel alterius temporis, ad effectum suscipiendi Ordines; Declarationes Capelle publicae; Hologationes Fideicommissorum; Doctoratus; Deputaciones Fideicommissorum, Visitationum, Collegiorum, Auditorum, & Nuntiariorum Nuntiaturarum, & aliorum similium; Dispensationes super Bigamia, aut alio simili impedimento obsequente receptioni in Militiam, & Ordinibus Equestribus; Licentiae concedendi Bona Ecclesiastica in emphyteusim ad tempus, & ad tertiam generationem, dummodo tamen Canon, aut Census annuus, summam decem ducatorum auri de Camera non excedat, prout reperitur in regestis, Erecciones Marchionatus in Principatum, aut Ducatum vel Comitatum; Erecciones Monijum, Collegiorum, & Provinciarum pro Regularibus; Dismembraciones Conventuum pro Regularibus; Dismembraciones Conventuum ab aliqua Provincia ad effectum evigendi aliam; Oeconomatus; Erecciones Archiepiscopatus cum facultate aggregandi; Facultates Universitatis Studiorum; Facultates Episcopos suscipiendi munus Consecrationis; Licentiae patrocinandi in Causis Civilibus; Retinendi Famulam in Monasterio; Facultates absolvendi a casibus reservatis; Retinendi Sacrum Oleum Infernorum; Et observandi Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum; Facultates S. R. E. Cardinalium, Legatorum, Nuntiorum, & Episcoporum Pontificio Solo assistentium; Facultates assumendi nomen, & Titulum Archiepiscopi, etiam si Palium quis non habeat; Gubernia; Indulgentiae ordinariae, & extraordinariae; Indulta emittendi professionem ante completum annum Novitiatum; Emitendi pariter professionem in Conventu non destinato; Utendi Biretino; Non incidendi in habitu, ratione pensionum, juxta Constitucionem Sixti V. ad triennium; Impositiones super Ecclesiasticis; Cruciat; Prorogationes personum; Exemptiones a redigendis, Processionibus, & oneribus; Licentiae ingrediendi Monasteria, & permanendi in eis; Creandi Census, coque extinguendi; Permutationes, Bonorum non tamen super materia beneficiis vel Ecclesiastica; Indulta capiendi possessionem post signatum supplicationem,

Bull. Rom. Bened. XIV. Tom. I.

ante expeditionem Literarum, tam pro Episcopis, quam pro quocumque Beneficio Ecclesiastico, ad lex majores; Percipiendi fructus in absentia, & non residendo; Permanendi extra Statum Ecclesiasticum; Habendi Feudum, Cancellis, & Janam in publicis Ecclesiis; Recipiendi Sacram Communionem in privatis Domus Oratoriis; Retinendi, & legendi Libros prohibitos; Exercendi Opera servilia diebus festis; Celebrandi in loco parvati delecti; Incidendi in habitu laicali, ad effectum dumtaxat gaudendi privilegio Fori, & revidendi pensiones, ut supra; Legitimationes; Concessionem habendi locum in Consilio Ferrarum, aut alterius Civitatis, & Terre Status Ecclesiastici; Dispensationes Matrimoniales pro Principibus Supremis; Oratoria privata; Creationes Prorogationum Apostolicarum non participantium; Prohibitiones extrahendi Libros, Paramenta, & atensilia sacra; Revocantes talium prohibitionum; Prorogationes ad tempus; non tamen ad presensandum, aut publicandum, vel ad suscipiendos Ordines, sive aliquem gradum, juxta decretum appositum in supplicatione per Datarium; Facultates privative imprimendi Libros; Revalidatorie, seu Perinde valere super Brevibus jam expeditis; Loca seu Officia Quadragesimae Virorum Reformatorum status libertatis Civitatis Bononien, & resignationes eorumdem Locorum seu Officiorum; Restitutiones in integrum, dummodo non sint in materia beneficiaria; Reductiones onerum, & Missarum; Concessionem privative usationis; Provisiones Ecclesiarum in Partibus Infidelium ad infantiam vel commodam Congregationis de Propaganda Fide favore Vicariorum, necnon Ecclesiarum Scotiae & Hiberniae, quae praedicta Secretaria grati conceduntur; Auditoratus Rotae Marceraten, Ferrarum, & Bononien, & Officia Signatura; Alia Officia, & munera secularia, quae a Romano Pontifice secularibus conferuntur, & quae per Breve expediri consueverunt, & similia, quae respiciunt secularitatem sine ulla connectione cum re beneficiaria, cujusmodi sunt Capitanatus Baronellatus, Fiscalatus, & similia; necnon Deputaciones Coadjutorum in eisdem; Licentiae Personis Ecclesiasticis suscipiendi tutelam Minorum, & nobilibus Mulieribus viduis suscipiendi tutelam Filiorum; Item Personis Ecclesiasticis studendi iuri in publicis Studiorum Universitatibus; Extrahendi Reliquias; Verandi cum Hereticis; Locandi ad tempus; Indulta liberandi Reos pro Confraternitatibus.

§. 6. Gratiae autem & concessionem, quae tam per Secretarium Brevium praedictorum, quam per Datarium Apostolicam promiscue, juxta didum Elenchum, poterunt expediri, sunt quae sequuntur, Confirmationes Contradium, Statutorum, Privilegiorum, Ordinationum, Concordiarum, & Transactionum, tam in forma communi, quam in forma specifica; Absolutiones cum dispensationibus ad Ordines super Irregularitate proveniente ex defectu corporis, vel ex delicto, non tamen homicidii in Statu Ecclesiastico commissi; Confirmationes Decreti Judicis Delegationes Statutarum; Decreti Judicis Delegationum super excessu Dotis; Dispensationes super praemissis Irregularitatibus cum praedictis reservationibus; Extra Tempora, tam pro Italis, quam pro Ultramontanis; Erecciones Confraternitatum; Indulta medendi, & exercendi Chirurgiam; Indulgentiae perpetuae pro Confraternitatibus; Licentiae transseundi ad Ordinem strictionem; Licentiae se nunciandi in Criminalibus, & restitutiones adeversum lapsum quinquenni.

§. 7. Demum Concessionem, & Gratiam, quarum expeditio, juxta relatum Elenchum, Datariae Apostolicae privative quoad Secretariam praedictam reservatur, sunt dii debent generaliter quaecumque aliae Concessionem, & gratiae in superioribus non comprehensae nec expressae, & signanter illae omnes, in quarum expeditione, de litio & consuetudine immemorabilis, solvenda est Compositio in ipsa Dataria, aut Taxa Cancellaria, sive Jocalium.

§. 8. Non igitur, quem praemissam materiam, & gratiarum Apostolicarum divisionem & partitionem iusta lance libaverimus, eandemque rationabilem, & equitatis consonam, & tam Secretariae & Datariae praedictarum iuribus congruenter distinguendis, quam Camerae & Cancellariae Apostolicae, Illarumque respective Ministerum, Officialium, & Collegiorum indemnitatibus conservandis & stabilendis, aptam opportunaque agoverimus; non modo ipsam, prout superius expressa est, ratam & gratam habemus; verum etiam perpetuo ipsius firmitati, & observantiae consulere & providere volentes, motu proprio, & ex certa scientia; ac matura deli-

Item earum, quae tam per Datarium, quam per Secretarium Brevium expeditur.

Quoniam per Datarium tantum expeditur.

Pontifex confirmat relictam divisionem, & privatam ante dicta officia reposita, & officia reposita.

ANNO 1745

Sub prelo Auditore

Tabul. Supplic. Auditor. ad quod de iure.

Non obstantibus remissionibus

Ghifala

Deputatus

beratione Nostris, eandem, Apostolica Auctoritate, tenore presentium, in perpetuum approbamus & confirmamus, illique inviolabilem Sanctionis Nostrae firmitatem & robur adicimus. Decernentes, & eadem auctoritate statuentes, quod gratiae & concessionis Apostolicae alicuius ex Secretaria Brevium, & Dataria praedictis privative, ut praemisimus, attribuitur, si quas forte per alterum ex dictis Officiis, contra huiusmodi partitionis & divisionis praescriptum, expediti quocumque in posterum contingat; necnon ipsae Literae Apostolicae super iisdem confectae, nullitatis & invaliditatis vitio subiacent: prout nos illas ex nunc, prout extunc, & e contra, tamquam non rite & legitime, seu etiam nullo modo expeditas, processuque forsitan habitos vel habendos per eandem cum omnibus & singulis inde quomodolibet feceris & sequendis, dicta Apostolica auctoritate, ipsarum tenore presentium, annullamus, irritamus, & invalidamus, neminique ad quocumque effectum ulatenus suffragari posse decernimus.

§. 9. Quomobrem iisdem Dominico Cardinali, & Magistro Joanni Jacobo Datario, eorumque pro tempore in muneribus huiusmodi respective Successoribus, per eandem praesentes districte praecipimus & injungimus, ut ipsi in posterum in quocumque gratiarum & concessionum Apostolicarum expeditione, superius praescripta divisionem & partitionem praeculis habentes, eam firmiter observent, ac ad omnibus & singulis sibi respective subiectis Personis, Officialibus, vel Ministris, inviolabiliter observari faciant. Et pro huiusmodi observantia, omnes & quascumque petitiones, aut supplicationes pro impetratione gratiarum in alterutro ex dictis Officiis per Solicitatores Agentes, negotiorum Expeditores, aut alios quocumque, contra praescriptam normam, forsitan porrectas & praesentatas, seu quocumque porrigendas & praesentandas, ad alterum ex eisdem Officiis, ad quod, juxta praemissa partitionis continentiam, pertinere dignoscuntur, fideliter dirigant, & remittant; Non obstantibus aliis quibuscumque ipsarum petitionum, aut supplicationum remissionibus, quae forsitan ab alio quolibet ex Nostris Administris & Officialibus, etiam a Secretaria Nostra supplicum Libellorum, ac Nostrae & Romani pro tempore Pontificis nominis, ac etiam a quocumque ex Congregationibus sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium emanaverint, vel extorta fuerint. Nos etiam remissiones ejusmodi, contra memoratae partitionis praescriptum quomodolibet pro tempore emanatas, vel obtentas, nisi illae de speciali Nostrae aut Successorum Nostrorum mandato, expressam ipsarum presentium derogationem continent, tamquam per errorem factas, sive per subreptionem aut obreptionem obtentas, ab ipsis Brevium Secretario, atque Datario, eorumque Successoribus praedictis, omnino spernendas, & nullatenus attendendas fore declaramus.

§. 10. Praesentes quoque Literae de subreptionis, obreptionis, aut cujuscumque nullitatis vel invaliditatis vitio, intentionisque Nostrae, ac quocumque alio defectu, etiam ex eo, quod in praemisissis quomodolibet interesse habentes, vel habere praetendentes, illis non conferentur, ac ad ea vocati, & auditi non fuerint, vel quocumque alio colore, praetextu, occasione, vel causa, a quoquam notari, impugnari, in jus vel controversiam revocari nullatenus unquam posse, sed eas semper & perpetuo validas & integros effectus sortiri & fore, suoque plenariae & integros effectus sortiri & obtinere, ac ab omnibus & singulis, ad quos spectat & spectabit quomodolibet in futurum, inviolabiliter observari; Sicut & non aliter in praemisissis per quoscumque Judices Ordinarios aut Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, ac praedictae Sanctae Romanae Cardinales, & alios quocumque quavis auctoritate & potestate fungentes & funguros, subblata eis & eorum cultibus quavis altere iudicandi, declarandi, & interpretandi facultate, iudicari, declarari, & interpretari debere, & si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari, irritum & inane decernimus.

§. 11. Non obstantibus quibuscumque Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, ac quatenus opus sit, de non tollendo iure quaesito, aliisque Nostris & Cancellariae Apostolicae Regulis, necnon Privilegiis Indultis, facultatibus, & Literis Apostolicis ejusdem sanctae Romanae Ecclesiae Cardinali Brevium praedictorum

Secretario, ac Datario seu Pro-Datario pro tempore existentibus, quomodolibet, & ex quacumque causa hic forsitan de necessitate exprimentada, respective forsitan concessis, approbatis, & innovatis, usibus quoque, stilis, tolerantibus, permissionibus, & consuetudinibus etiam diuturnis & inveteratis, in contrarium praemisissorum quomodolibet forsitan facientibus, vel extantibus. Quibus omnibus & singulis, illorum omnium & singulorum tenores etiam veriores praesentibus pro plene & sufficienter expressis & insertis habentes, illis alias in suo robore permanentibus, ad praemisissorum effectum, specialiter & expresse, motu, scientia, & potestatis plenitudine patribus, derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§. 12. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostrae approbationis, confirmationis, constitutionis, irritationis, annullationis, praescripti, statuti, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Romae apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicae millesimo septingentesimo quadragesimo quinto, sexto Kal. Decemb. Pontificatus Nostrae Anno Sexto,

D. Card. Passioneus, J. Datarius, VISA DE CURIA, J. C. Boschi, L. Eugenius, Registrata in Secretaria Brevium, Publice die 9. Decembris ejusdem Anni.

CIVIUM ROMANORUM CXLVI.

Gradus certa ratione distinguuntur: Nobilium Ordo, & Nobilium Conferitorum numerus designatur; ac methodus praescribitur in cooptatione aliorum Nobilium deinceps servanda.

BENEDICTUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

URBEM Romam Imperii quondam amplitudine toto Terrarum Orbe clarissimam, nunc autem, Sacerdotalis fastigii Sede, atque praecipuo religionis domicilio, longe clariorum, dum, in subeundo Sacrosancti Apostolatus onere, unicum reliquis Ecclesiasticae Ditionis Civitatibus & Provinciis, in potestatem & fidem Nostram recipere; statim intelleximus id Nobis negotium datum esse, ut eam imperio Nostrum non modo tutam atque beatam, sed etiam honestam atque omni ex parte illustrem, quantum in Nobis esset, servare & praestare niteremur. Quod quum, pro singulari Nostrae erga eandem Urbem amore, vel potius pietate ab ineunte aetate animo Nostrae concepta, ac toto vitae cursu, in ipsa plerumque Urbe a Nobis honorifice jucundaque transacto, in dies aucta & confirmata, libentissime curandum, & pro viribus efficiendum suscepimus; difficile dictu est, & tamen aliqua etiam ex parte satis cognitum atque testatum, quot & quam assiduas curas, cogitationes, expensas, in duplicem huiusmodi propositi Nobis Officii vropam ad hunc diem conferre debuerimus. Quoniam vero assumptum paternum studio opus non intermittere, sed ad finem usque urgere & promovere, auxiliante Domino, firmum & constitutum habemus; nunc unum potissimum, ad conservandum augendumque ipsius Urbis Nostrae splendorem & decus, in illius constitutione reformandum Nobis esse, atque emendandum statuis; quod pluries mirati sumus, non satis distinctis in ea esse Civium gradus, nec certos adesse & praefinitos limites, quibus Nobilium Romanorum Ceteris a reliquis Civium & Incolarum Ordinibus discerneret. Et sane in omnibus recte constitutis Civitatibus huiusmodi Ordinum & graduum distinctio tam municipalium Legum & Statutorum praescripto, quam ipsa Principum voluntate & auctoritate diligentissime custodiri, atque servari consuevit: idque ad utilitatem & decus Reipublicae magnopere pertinere

PONT. A. VI.

Sanctio.

Dat. die 26. Not. 1745.

Exordium, Pontificis studium de Urbis utilitatibus & ornamentis.

Civium Ordines in Urbe de aptis gradibus distinguere statuit.

PONT. A. VI.

Constituta haec de re habitis.

Adscriptio inter Civis, non ideo Nobiliter censentur debent.

Eorum nomina inter Civis similes referenda.

Diplomata Nobilitatis contra formam Decretorum concessi annullantur.

Qui Nobiliter Romani habendi sunt.

existimatur; propterea quod hominum animis id veluti instum atque innaum videtur; ut si qua potissimum laus in Familia aliqua floverit, hanc fere qui sunt ejus stirpis, vel ipso natura ductu, vel patriae virtutis memoria & sermonibus hominum excitati, cupidissime prosequantur. Quapropter non solum decere, sed etiam expedire judicavimus huiusmodi certam in Romana Urbe distinctionem Ordinum a Majoribus neglectam, aut multis modis, hominum fraude, turbatam, accuratius stabilire.

§. 1. Cumque magis aptam viam, atque rationem ad invecas pridem inordinationes tollendas, simulque in posterum praecavendas, inire cuperemus; mandavimus dilecto Filio Nostrae Prospero Sancti Georgii in Velabro Sanctae Romanae Ecclesiae Diacono Cardinali Columna nuncupato, ut ipse cum dilectis filiis tunc existentibus Conservatoribus Camerae Urbis praedictae, & quatuor praeterea Romanis Civibus Nobilibus loco natis, prudentia & rerum usu praestantibus, a Nobis designatis, de tota re maturo consilio deliberaret. Is vero, praedictis omnibus plurimum mensuram spatio frequenter coram de congregatis, atque ausis, quum eorum sententia diligentissime enucleatae atque digestae, iudicio Nostrae delibatae; Nos demum, omnibus libere atque perpenis, motu proprio, & certa scientia, infra scripta mandata atque praescepta inviolabiliter in posterum observanda, ad perpetuam Urbis dignitatem asserendam, Apostolicae potestatis plenitudine edere atque sancire decrevimus.

§. 2. Cum itaque, sicut accepimus, plures olim fuerint, & nonnulli adhuc forsitan existant, qui adeptis tantummodo Romanis Civitatis iuribus, se tamquam de Nobilium Romanorum Cetero iactare, atque etiam in publicis Actibus, & scriptis, seu monumentis, huiusmodi Nobilitatis titulo & nomine semetipsos decorare, & ab aliis compellari facere non dubitaverint; freti forsitan aliqua expressione & clausularum exuberantia, qua in concessis sibi Civilitatis Diplomatis honestari, & cumulari mergerint; Nos in primis decernimus atque statuimus, nemini licuisse, aut licere, Nobilibus Romani gradum aut honores & privilegia sibi arrogare, quem constat a Conservatoribus pro tempore Camerae Urbis praedictae Romanae tantummodo Civitate donatum fuisse, neque deinceps ad superiores honores, ut infra, adscendisse; sed illos dumtaxat, & non alios, pro veris Nobilibus Romanis nunc quidem haberi volumus, & reputari, quorum infra seriem & qualitates exhibebimus; non obstantes quocumque huiusmodi nominis usurpatione, vel praesentia etiam longissimi temporis possessione, seu quasi; & non attenta qualibet expressione amplitudine aut clausularum exuberantia, quae in eorum receptionis Diplomatis, etiam ipsorum, vel Primum genitorum suorum meritorum intuitu, adscripta, inserta, seu adiecta fuerint; quum quidem ipsis decernimus nullam tribuere gradum majorem ea Civilitate, quam ex ipsis Camerae Capitolinae Tabulariis, in quae successivis temporibus, de mandato Concilii Generalis, nomen Civium adscriptorum sive creatorum referuntur, eidem concessam fuisse dignoscitur. Quapropter volumus & mandamus, novum consici Librum, seu Regestum, in quo omnium huiusmodi creatorum Civium nomina, sub simplicis Civium Romanorum denominatione & titulo describantur; atque huiusmodi demtaxat Librum, seu Regestum, de cetero attendi debere; Nullatenus vero prelati Diplomata; quae omnia & singula, pro eo quod pertinet ad Patriatus, sive Nobilitatis concessionem in ipsis forte enunciata, praedictis motu, scientia, atque auctoritate Nostrae plenitudine annullamus, & irritamus, & nemini ad huiusmodi effectum, sive ob nobilitatis probationem, ullibi, aut ullo unquam tempore suffragari decernimus.

§. Porro Nobilitatis Romane gradum & honores iis tantummodo iure competere, ac in posterum deferri volumus atque statuimus, qui vel ipsi, vel ipsorum Progenitoris ad hunc diem, Conservatorum Camerae Capitolinae, aut Priorum Capitum Regionum Urbis, Officia & munera gestisse comperti fuerint; aut qui deinceps ad eam Romanam Nobilitatem rite admittis, & praevius probationibus, ut infra, faciendis, adscripti fuerint. Qua de re quum ad habendam certam eorum seriem, qui praedictis Conservatorum aut Priorum muneribus atque honoribus hucusque fundi fuerunt, Libros, & Fastos Capitolinos accuratissime inspicere & describere iusserimus; infra scriptaeque Familiae Ci-

vium Nobilium tam Romanae, quam aliarum Civitatum Italicarum, repetere fuerint; Nos eisdem Familias ad huiusmodi munera & honores olim admittas, quorum scilicet descendentes masculos, sive feminas exterae accepimus, praesentibus Nostris Literis adnotamus.

4. EARUM IGITUR SERIES HAEC EST.

- Abbati. Florensi.
Acciajuoli. Fossica.
Accoramboni. Frangipani.
Alberici. Gabrielli.
Alberici. Gabrielli.
Alberini. Galli.
Aldovrandi. Garvati.
Amadii. Genga.
Americi. Gentili.
Androsilla. Ghislieri.
Androsilla. Giusepi.
de Angelis. Giori.
Anguillara. Gottifredi.
Anibaldi. Grassi.
Amatori. Grassi.
Aquilani. Crillo.
Asalli. Guallieri.
de Asse. Inconorati.
degli Atti. Inghirami.
Balassini. Lercari.
Benivogli. Maccarani.
Benivogli. Macchiavelli.
Bernardini. Mandosi.
Bernini. Mansoni.
Bichi. Mantica.
Boccapaduli. Marciano.
Bolognini. Marcolini.
Bonaccorsi. Maricotti.
Bonavelli. Massoni.
Bonocchi. Massoni.
Bustalini. Melchiorri.
del Bufala. Mellini.
Buratti. Mignanello.
Bussi. Molara.
Butti. del Monte.
Caccia. Montecatino.
Cassarelli. Moroni.
Capizucchi. Muti.
Capponi. Muti.
Capranica. Nari.
Carandini. Negroni.
Cardelli. Nunez.
Carpegna. Nunez.
Casali. Nuzzi.
Cavalieri. Olivieri.
Cavalletti. Olgiati.
Caucci. Orsini.
Cellesti. Orsini.
Cenci. Ottoni.
Cenci. Palaghi.
Cenni. Palotti.
Cera. Palombara.
Chigi Montoro. Papi.
Ciccolini. Paracciani.
del Cinque. Paventi.
Ciogni. Passerini.
Circi. Passioni.
Collicola. Patrizi.
Colonna. Peroni.
Correa. Pierleoni.
Costaguti. della Porta.
Cremona. del Pozzo.
Crescenzi. Raggi.
Curri. Ravenna.
Dandini. Ricci.
del Drago. Roberti.
Eustachi. Rocchi.
Fagnani. Rocci.
Falconieri. Rondani.
Fani. Rosolini.
Fantuzzi. de Rossi.
Febbi. de Rossi.
Filonardi. Sacchetti.
Fiorenzanti.

Florus Familiarum requisitis qualitatibus gaudeant.